

27
STRÖMMA
henbygdsförening
dec

NR 27 DEC 1986.

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER ARBETSÅRET 1986 - 1987.

HASSE BJÖRKENFELDT, OLIVEHILL	ordf.	401 87
BITTAN OHLSSON, FÅGELBROV. 2	v ordf.	411 85
OLLE OHLSSON, MÅSV. 27	kassör	400 33
GUDRUN GRÖNDAHL, ALROTSV. 2	sekr.	400 80
ARNE RÅDBERG, RLPV. 17	ledamot	401 80
SIGVARD LÖNNQVIST, FÅGELBROV. 2	hedersled.	401 45
Vivianne Pettersson, suppleant		410 98
Sven Eriksson, "		432 77
Berit Hällerstam "		408 83
Bengt Berg, "		404 41
Hasse Lindström, revisor		405 52
Åke Eriksson "		404 68
Ulla Jonsson Lindström, suppleant		405 52
Tommy Hedlund, valberedning		405 36
Åke Lindgren, "		400 40
Britt-Marie Ohlsson, festkommitté, sammank.		400 33
Monica Ohlsson "		405 67
Gunilla Pettersson "		412 74
Asti Netteryd "		411 91

Gudrun Gröndahl har redigerat tidningen.

Hasse Björkenfeldt har komponerat omslaget.

Författarna är själva ansvariga för sina artiklars innehåll.

Plocka gärna material ur tidningen, men var snäll uppge källan.

TIDNINGEN GES UT MED STÖD FRÅN KULTURNÄMNDEN.

Medlemsavgift: vuxen 40:-/år och person. Barn 5:- kr.

POSTGIRO: 98 57 43 - 4 STRÖMMA HEMBYGDSFÖRENING.

Museet med Sigvards samlingar hålls öppet efter överenskommelse med föreningens musee-intendent
Sigvard Lönnqvist tel. 401 45 eller Gudrun 400 80.

Så här års är de flesta båtar landade och buntade för vintern.

Årstiden till trots, seglar föreningen för frisk vind framåt, över frostig mark och nysnö, uppför den nyanlagda vägen mot hembygdsgården - Stockstugan.

Här finns nu ljus och värme, en plats för trevlig samvaro i bygden.

1986 har varit ett aktivt år. Den mesta tiden har gått åt att förverkliga de intentioner som föreningen ålagt styrelsen. Tekniska nämndens arbetsutskott, har bifallit vår ansökan om ersättning för de arbeten vi utfört och håller på att utföra, för att färdigställa Stockstugan och anlägga väg upp dit.

Värmdö kyrkoråds arbetsutskott har behandlat ett gammalt löfte, om medel till främjande till kristen samvaro i vår del av församlingen, positivt.

Festkommitténs och medlemmars flit har gett ett netto till Strömma Hembygdsförening, så att vi med glädje, kan se fram mot 1987 med stora förväntningar.

Tack allesammans och God Helg

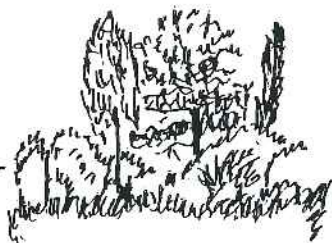
Hasse Björkenfeldt

ordförande

H Ä N T S E N S I S T .

NATURVÅRDSDAG var det vid Mölnvik lördagen den 4 oktober. En hejdunderande succé för arrangörerna, som var Värmdö kommun med flera.

Det vackra vädret - löften om tävlingar med hästarhunduppvisningar och mycket annat gjorde, att det kom över 5.000 besökare. Nånting som ingen hade drömt om.

Strömma hembygdsförening, som hade ansvaret för kaffeserveringen, blev satta på ett hårt prov. Kaffesugna besökare stod i lång kö för en kopp kaffe med hembakt. Klockan 13 var brödet slut, men Domus ryckte ut med vetelängder och pepparkakor. Tyvärr räckte inte det heller, utan klockan 15 var det åter ebb i brödburken. Straxt efter gav vi upp. Då var både brödet och vi totalslut. Ca 20 personer från vår förening hade då varit igång och jobbat, trötta men glada, för nettot i kassaskrinet visade på flera tusenlappar. Välkomna slantar nu när vi håller på att rusta samlingslokal och skaffa utrustning så vi ska kunna visa alla fina saker på vårt museum.

En bra bit bort från oss satt Sigvard Lönnqvist och Erik Boström på pass vid en station. Där kunde man få lära sig hantera lien på rätt sätt utan att få ont i ryggen. Man fick även en lektion i hur man slipar och håller lien vass. Jag gissar, att Erik serverade en och annan historia också. Det brukar bli så, när han är med.

Eftersom Naturvårdsdagen blev en sådan succé, är det väl troligt att den upprepas. Hoppas vi får förtroendet att få vara med då också.

Hänt i och omkring Stockstugan.

Som Du kanske uppmärksammat har det arbetats febrilt uppe vid Stockstugan och runtomkring. Vi har velat få så mycket färdigt som möjligt innan vintern kommer på allvar med kyla och snö.

Om vi börjar med att berätta om vad vi åstadkommit inomhus, så är det så att vi låtit Lasse Rosén dra in elektriskt. Nu har vi både värme och lyse och kan utnyttja lokalerna även på vintern.

En arbetsgrupp, bestående av Britt-Marie Ohlsson, Monica Ohlsson och Gunilla Pettersson, arbetar med att få form på museet.

Diket efter staketet vid Fågelbrovägen har rensats upp och berg har sprängts bort av Sjunne Bladh. Rör har lagts ner och diket är nu igenlagt.

Väg har gjorts. Där är det Jonny Hällerstam som fått jobbet.

Allt det här arbetet kostar pengar och dom har vi sökt hos kommunen. På grund av strajken blev allt försenat inom kommunen, men vi har fått veta, att arbetsutskottet, Tekniska nämnden, har tillstyrkt vår ansökan.

Vi kommer också att få ett tidigare utlovat bidrag från kyrkan. En summa om 10000:- kr. har Kyrkorådets arbetsutskott lagt in i 1987 års budgetförslag.

Vi håller tummarna att de här bidragen kommer till föreningen snarast, för vi har haft många och stora utgifter. Och flera väntar.

Och snälla Du, har Du en möjlighet att hjälpa till, ring och tala om att Du är villig. Det behövs så lite. Nu ligger mycket av arbetet på några få, som kanske trötnar om de ej känner att fler är villiga att hjälpa till.

Tisdags och torsdagskvällar har vi träffats i Stockstugan. Pysslat och haft det mysigt. Inspirationen har flödat och en mängd saker har iordningställts till Julmarknaden. Hoppas nu bara att köplusten är god.

Efter helgerna har vi en förhoppning, att även då kunna hålla Stockstugan öppen ett par kvällar i veckan. Kanske kommer Du då och bekantar Dig lite med oss? Det skulle vara mysigt att få igång ett par snackarkvällar då och då. Helt kravlösa, men där Du ska kunna få information om vad som händer i föreningen. Kanske kan Du komma med idéer om föreningens arbete och påverka det.

Känn Dig välkommen.

HA EN TREVLIG HELG

önskar

Gudrun

Svårt att hitta den rätta granen.....

Det här med julgran och äktenskap
har en viss likhet,
När man huggit en, ser man ofta en annan
som är mycket grannare.

Lögnaktigt.....

Hundköparen: Den här hunden jag köpt av
er ljuger.

Säljaren: Det är omöjligt. Kan Du
bevisa det får Du pengarna
tillbaka.

Köparen till hunden: Vad säger katten?

Hunden: Vov vovvovvov.

J U L M A R K N A D E N .

Oj, vad roligt, Stockstugan pyntad. Alla sorters pyntsaker uppdukade för försäljning. Målade Korgar, eterneller i buketter och blomsterkorgar. Dockor, tomtar och massor av annat.

Ett helt långbord dukat med bara hembakta limpor, bullar och kakor. Kommer föreningen nånsin att kunna prestera något liknande?

Så här blir det alltså när många hjälps åt. Festkommittén, som arrangerat allt runtomkring, är värda all heder.

Fina priser i alla lotterier. En skinka om 5 kg. skänkt av Kent, Strömma Handel. En tavla, skänkt av Nenne Backman. Makramésaker, skänkta av Christina Bladh. Fina gåvor som gav klirr i kassan.

För dom som inte kunde komma och handla sitt julpynt och småpresenter till julen just den här dagen, finns möjlighet att köpa nu efteråt. En hel del saker finns kvar och står uppdukade i Stockstugan fram till julhelgen. Ring till någon av oss så låser vi upp.

Till den som undrar vad alla dessa pengar skall användas till, kan vi berätta att:

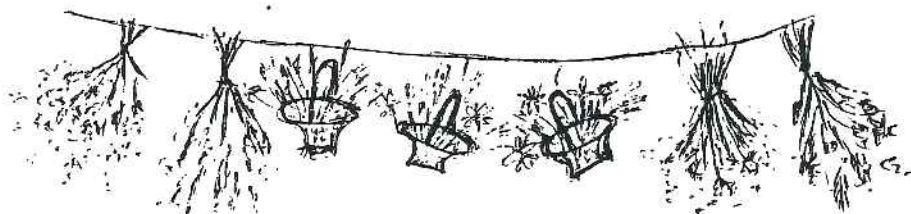
Stockstugan behöver målas eller tapetseras invändigt. Material till väggar och skyltbås, att placera ut grupper av samlingarna i, skall köpas. Likaså skärmställ att visa fotografier med beskrivningar till.

Belysningen utomhus är bara provisorisk. Där bör vi skaffa belysning, både till verandor och efter backen upp. Den mesta belysningen inomhus är också provisorisk.

Till köket behövs bänkar och lådor. Skåp och annat.
Till samlingslokalen söker vi stapelbara stolar.

Har Du något tips om var vi kan få tag i något
av det här billigt eller gratis, hör av Dig.
Telefonnummer till oss finns på sidan 2.

Gudrun

EN KUNGLIG DRYCK.

Efter all den goda julmaten, värmen från alla tända ljusen, brukar man längta efter något svalkande att dricka. Ett recept på en dryck som det sägs att gammelkungen älskade.

1 dl. korngrym kokas i $\frac{1}{2}$ l. vatten i 30 minuter.
3 l. kokande vatten slås över strimlade skal från
3 st. citroner

När detta svalnat, hålls citronsajt och grynavkoket i Sila bort grynen och skal.

Håll i $1\frac{1}{2}$ - 2 dl honung.

Kan förvaras svalt upp till en vecka.

B E S Ö K P Å M U S E E T .

Många har uppmärksammat att Strömme Hembygdsförening har fått en samlingslokal + museum. En trevlig kombination för en grupp som vill göra en utflykt och se vad museet har att bjuda och sedan ta en kaffepaus.

Kulturförvaltningens personalgrupp förlade därför ett arbetsmöte i Stockstugan. Ca 20 personer kom.

Värmdö kommun hade ett informationsmöte för nyanställd personal i Gustavsberg, där personalen skulle lära känna Värmdö. De hade då hyrt en buss som cirklade runt Ingarö, Gustavsberg, Värmdölandet och Djurö. Edla Sofia Arvidsson guidade.

Efter rundturen stannade de till hos oss. Tittade på museet och blev serverade kaffe. Drygt 20 personer kom.

Ett par föreningar i Strömme har också passat på att utnyttja lokalerna vid lite större sammankomster.

Övriga som besökt museet har kommit familjevis eller ensamma.

Vill Du eller Din förening besöka museet kan Du ringa till Sigvård telefon 401 45 eller Gudrun 400 80.

Kan Du ge något tips om var föreningen kan komma över bra och billiga stapelbara stolar till samlingslokalen? Hör av Dig till någon av oss.

God Jul och Gott Nytt År

TACK FÖR ALLA FINA GÅVOR VI FÅTT FRÅN:
~~~~~

KONSTNÄREN ALEXANDRI. En tavla att pryda vårt samlingsrum med.

KONSTNÄREN NENNE BACKMAN. En tavla att lotta ut på vår julmarknad.

SOLLAN SÖDERMAN. En handmangel. Hon sände med historiken och en mangelvisa som Du kan läsa på annan plats i tidningen.

ERIK BOSTRÖM. En bågsåg som hans farfar tillverkat och en kronoskattsedel från år 1829. Den hittar du avbildad på annan plats i tidningen.

JOHAN STORHOLM. 2 st. hyvlar + några saker han slöjdat till julmarknaden.

SILJA TORELL. En mycket vacker kista från 1802. Med ladicka och kurbitsmåleri på insidan av locket.

OCH TILL SIST---ETT JÄTTE-JÄTTE-STORT TACK TILL
ALLA SNÄLLA, RARA, GOA, SÖTA, FÖRTJUSANDE MEDLEMMAR
SOM STÄLLT UPP SÅ FLINT OCH HJÄLPT TILL NÄR VI RINGT
OCH BETT OM HJÄLP.

NI HAR VARIT FANTASTISKA!
MEN FRAMÖVER BEHÖVER VI FLER HJÄLPSAMMA HÄNDER,
SÅ HÖR GÄRNA AV DIG TILL OSS.
DU FÅR INGET BETALT MEN DU FÅR KAFFE
OCH BERÖM!

MANGELVISAN.

nedtecknad av Solweig Söderman.

Och Hulda hon manglar
å gubben han drar.
Så många lakan som tur
har vi ej kvar.

Om jag hjälper att mangla
för tjo faderalla.
En nubbe till kaffet, ja
det skall jag ha.

För faderalla ralla, en
liten kaffehalva.
Ja de ska gubben ha till
sitt kaffe idag.

Ja, jag minns så väl när de stod och manglade ute i boden. Farfar var så liten och rar. Han såg ut som en liten tomtégubbe. Och farmor var lång och ståtlig. Jag var inte gammal när jag satt på en stol och lyssnade på dem. Farmor talade om för mig att hon föddes 1876 och hon gifte sig när hon var 19 år med Johan som kom från Ludvika, närmare sagt Klenshyttan. Det var år 1885 som de gifte sig.

Farmor var Stockholms-flicka. Hon kom från ett område som kallades Sibirien. Men hennes far var Östgöte. Var hennes mor kom från vet jag ej. Men jag fick den här mangeln utav Farmor.

Farmor och Farfar fick tre barn, två pojkar och en dotter. Pappa föddes år 1900 och jag föddes 1924, så pappa var ganska ung när jag kom till världen. Sen träffade jag i min tur Sixten Söderman ifrån Vindö och vi gifte oss år 1948.

----- 0 0 0 -----

Strömma Hembygdsförening tackar för den fina vals-mangeln och för visan som följde med.

MINNEN NEDTECKNADE AV SIGVARD.

När det nu nalkas Lucia och Jul med presenter som skall köpas, tänker jag tillbaka på tiden som barn vid Fågelbro - tänker på att då måste många gå till Fattigvården för att få en slant till uppehållet.

Jag kommer att tänka på stället Fredriksberg som tillhörde Tuna gård, Värmdö. Det låg på en kulle öster om Tuna träsk. Jag fotograferade huset i slutet av 1940-talet. Senare revs det och nu finns bara grunden och syrenbuskar kvar som påminner om, att där har folk bott.

Fram till slutet av 1920-talet bodde där en familj Thurman, som hade fem barn. Fadern arbetade vid Tuna gård, men var sjuklig och dog år 1922. Jag minns att han gick omkring och sålde kubbar som han hade i en barnvagn.

Hustrun, som lämnats ensam med barnen, hjälpte till med mjölkningen vid Tuna samt tvättade åt en del folk. Hon dog på hemmet 1931.

Åren innan hade barnen tagits in på ålderdomshemmet, för att sedan placeras ut i olika hemsom fosterbarn.

KURT som var äldst, kom till en lantbrukare Blomstedt i Nora. Var en tid vid Rådalen, gifte sig sen och flyttade till Handen utanför Stockholm. Senare flyttade han söderut.

SVEA kom också till en bonde i Nora. Hon kom så småningom till Prästmon där hon gifte sig.

LILLY placerades i en familj i Strömma. Gifte sig och bor nu i Enskede.

DORIS kom till Rådalen. Sedan till fröken Skog i Fågelbro storskola. Senare var hon husa hos Allan Vinge, Fågelbro. Där träffade jag Doris 1935 och 1936 gifte vi oss.

VALBORG kom till prosten Ritz, Värmdö. Senare till familjen Litzén, Breviks Gård. Därefter flyttade hon till Västervik, där hon bor nu.

Som synes, blev hela barnaskaran skingrad. Ett tragiskt öde.

Nu kan vemsom helst gå till det sociala och få bidrag. Annat var det förr. En i kommunen var Fattigvårdsordförande. Kommunen var då inte så stor, utan alla kände alla. Det fanns kontroll på vederbörande som sökte och hur de hade det ställt.

Skor och kläder var det vanligt att barnen fick till jul. En del kom ur fonder. en del delade gårdsägaren ut. I Fågelbros räkenskaper från år 1903, är antecknat: Julgåvor till folket 27:-.

Den sista julgåvan jag fick vid Fågelbro gård, var en tesked i äkta silver med "Sigvard" ingraverat på skaftet. Givare var dir. Svensson 1921.

När man går igenom en del anteckningar över Fågelbro gård från början av 1900-talet, ser man, att där bodde många änkor på undantag i rum på vinden, i Lusasken eller Kråkslottet - två hus som låg där smedjan nu ligger. Som extra arbeten lagade de rått-hål på sädessäckar. De hade 5 öre säcken. De kunde också tjäna en slant för skötsel av hönsen över en helg, en liter mjölk om dagen. Ibland slaktades en ko eller annat djur, som delades ut till folket.

Man kan undra hur Israelsson hade det i sin jordkula som låg på Rådalsholmen. Han fick mjölk och snus-pengar från gården.

Jag har ju sett hur folk kunde ha det förr. Vi som lever nu får nog inte klagå. Vi har ju själva fått arbeta hårt, men nu har vi bara att hämta pensionen. Vi har det nog ganska bra.

ETT GOTT SLUT PÅ DETTA ÅRET 1986

önskar

Sigvard.

FREDRIKSBERG.

Nu nedrivet. Kortet är taget någon gång mellan 1940 - 1950. På trappan sitter Kurt och Doris.

Kakelugns-Insats
för
TORFELDNING

EPOKGÖRANDE NYHET

Finnes hos välförsedda järnhandlare. Passar för alla kakelugnar.

Pris 5 kr. och 50 öre.

Torfeldning är afsevärdt billigare än ved.

Lämnar jämn och behaglig värme.

PRÖFVA OCH DÖM!

Återförsäljare sökas för såväl ofvannämnda kakelugnsinsats som för våra fotogenkök, som båda bära det omtyckta märket **RADIUS**.

A.-B. RADIUS, STOCKHOLM

DRÖMMEN OM IDSÄTRA.

När vi en höstdag vid Idsättra sitter
Solen den skiner och himlen är blå
Dämpat och lågmält är fåglarnas kvitter
Mot mörker och kyla nu dagarna går.

Tänk att få sitta här nere vid stranden
ta en kopp kaffe och ha lite skönt
Naturen studera med bulle i handen
Änderna simmar och gräset är grönt.

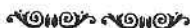
Uppe i backen där finns några stenar
de minner om torpet som här en gång låg
Men nu är de skynda av buskar och grenar
Och det finns ju ingen som kommer ihåg.

Borta är alla som här en gång bodde
i timrade torpet vid Idsättra äng
Säkert till staden med fisken de rodde
Jobbade mycket kom sent i sin säng.

Men här kan man sitta vid stranden och drömma
Egentligen inte så mycket man vet
Sedan vi åker tillbaka till Strömna
Och tiden drar vidare i evighet.

Erik E.

BYGUDSTJÄNST

I STOCKSTUGAN ONSDAGEN DEN 17 DECEMBER KLOCKAN 19⁰⁰.

V Ä L K O M M E N !

Rådalen, ett torp under Malma.

Rådalen finns på karta redan 1720. Där kan man läsa följande: Rådalstorpet är nyligen optagit och har sina åkrar uti Malmögiärdet till dess han får opgiorda vid torpet.

Då får man nog anta att Rådalen inte fanns när ryssen var här och brände i skärgården. Man kan på samma karta läsa att Malma, Tavastboda och Malma kvarn, är af fienden ryssen förledit åhr 1719 alldeles i aska lagd. Det står ingenting om att Rådalen skulle vara nedbränt.

Första gången jag hittat Rådalen i gamla handlingar, är i 1737 års jordebok. Där kan man läsa att det skulle finnas kvarn vid Rådalen. Mjölaren skulle heta Hellberg. När man sedan läser husförhörslängden från samma år, visar det sig att mjölnare Hellberg bodde vid Malma kvarn. Man får nog förmoda att det är den kvarnen man syftar på i jordeboken. Det är väl knappast troligt att det fanns två kvarnar så nära varandra.

1740 hittar man Rådalen i mantalslängderna. Då bodde där Johan Mattson med hustru Stina Nilsson. 1754 hette han Jöns M. och 1757 Jan M. Dessa tre herrar var säkert samma person.

1761-65 bodde Jan Jansson med hustru Margaretha och fem barn i torpet. Han var förmodligen son till Jan Mattson.

Rådalen bytte torpare många gånger fram till 1791, då skräddaren Gabriel Ersson flyttade in. Han kom från Norrvik, med hustru Maria Jansson och ett barn som hette Greta Stina. Då hustrun dog 1797, flyttade dottern till Malma, där hon fick arbete som piga. Gabriel själv flyttade till Gabrielsdal. Nu finns det ett Gabrielsdal på norra Värmdö, men det står

Some of the
is left of

T. post
Radalen
mild

July 25
L. C. Hill
L. C. Hill
L. C. Hill

L. C. Hill
L. C. Hill
L. C. Hill
L. C. Hill

L. C. Hill
L. C. Hill
L. C. Hill
L. C. Hill

tydligt i husförhörslängden Gabrielsdal under Fågelbro. Att det fanns en lada som hette Gabrielsdal vet jag, men där kan han väl knappast ha bott. Den ladan låg i närheten av Kvarnsjön. Om någon vet mera om den här platsen, var snäll kontakta mig.

Gabriel Ersson flyttade till Skålsmara på Ingarö 1799.

Nu åter till Rådalen.

1802 bodde båtsman Malm i torpet. Kan det vara därför man i folkmun ofta hört att Rådalen skulle vara ett båtsmanstorp? Det riktiga båtsmanstorp är lär ha brunnit, så man får förmoda att båtsmannen bodde i Rådalen under tiden man byggde ett nytt torp till honom.

Fram till 1827 bytte Rådalen ägare flera gånger. Nu kom torparen från Malma och hette Johan E. Sundberg. Hans hustru hette Catharina Uddström. De hade en son som hette Sven Ludvig, född 1808, samt ett barnhusbarn Anna Greta. De hade även en piga som hette Maja Stina Engblom.

1832 tog Sven Ludvig över torpet efter fadern. Han gifte sig med Maja Lotta Ekman född 1810. Deras första son Frans Ludvig Wilhelm född 1832, inhystes hos morfadern i Mörtviken på Ingarö.

Deras andra son Carl Anton Theodor född 1835, blev vådaskjuten av fadern den 12/6 1845. Han avled av skadorna fem dagar senare, endast 10 år gammal.

De hade ytterligare två söner, Johan Victor född 1844 och Carl Erik född 1846.

Rådalen bytte sedan torpare ytterligare några gånger innan Adolf Fredrik Carlsson kom dit 1896. Hans hustru hette Mathilda Sophia Linabom. De hade en son som hette Wilhelm Sigfrid född 1880.

1909 kom familjen Wennerström till Rådalen. Det

var Gustaf Fridolf Emanuel, med hustru Helga Josephina Ingeborg. De hade fyra döttrar som hette Helfrid Margaretha Vilhelmina, Irma Alice Ingeborg, Märta Alfhild Viola och Selma Helga Linnea.

1923 var det dags för en ny torpare igen. Han hette Frans Ludvig Olsson och tituleras grundläggare i kyrkböckerna. Hans hustru hette Johanna Martina Elisabeth. De hade fyra barn. Margareta (Greta) som senare bosatte sig på Saltarö. Sven och Erik hamnade så småningom i Strömma, samt Märta som bosatte sig vid Malmstugan.

1924 tog familjen hand om ett fosterbarn, som hette Doris Mary Thunman. Hon var född 1917 vid Fredriksberg under Tuna. Hon blev senare gift med Sigvard Lönnqvist.

1931 köptes Rådalen av min farfar för 5000 kr. Han hette Otto Alfred Pettersson och farmor hette Anna Josefina. De kom från Häringe, där farfar arbetade som fodermarsk, och hamnade på Fågelbro där han tog hand om hästarna. De hade två barn, Fanny Josefina och Karl Otto. Karl Otto, som senare bytte namn från Pettersson till Tannsjö, blev min far.

Rådalen är numera uppstyckat i fyra tomter, varav den delen där det gamla torpet ligger ägs av min bror Hans-Olov.

Britt-Marie
tel. 40033

Pappa, var ligger Madagaskar ?

Fråga mamma, det var hon som städade sist.

Efter företeende af vederbörliga betyg, att kallelsen till detta sammanträde blifvit, likasom i Moderförsamlingens, äfven i alla Capellernas kyrkor, flera söndagar i rad vad ifrån Predikstolarna uppläst, anmodade Ordföranden, som af en förestående embetsresa var förhindrad att den blifvande sjusteringen öfvervara, undertecknad Comminister, att föra dagens Protocoll, och hälsade de till ett stort antal samlade Sockenmännen sålunda

Älskade vänner!

På Kongl. Magestäts och på Erke Biskoppens befallning har jag idag sammankallat Eder för att med mig rådpläga uti en af de, icke allenast för vår församling, utan äfven för hela Fädernäslandet viktigaste angelägenheter. I hafven säkerligen alla, så väl som jag och andra redliga medborgare och sanne människovänner, sett och befinnat huru olyckligt vårt **kära fädernäsland** i flera afseenden nu är, emot hvad det fordom var, och hvad det kunde vara. Då brotten i ryslig grad förökats: att fattigdomen alltmer och mer gripit omkring sig: att en klen kroppsbyggnad hos både det äldre och hos det uppväxande släktet, holas fädernäslandet med ett klent försvar, och med förlusten af dess sjelfständighet, i fall de angripes af Utländska fiender: att äfven de lindrigaste och fordom så lätt besegrade sjukdomar, i sednare tider fälla de flesta människor: att nya, förut okända farsoter alstrats: att trefnad, frid, glädje och välsignelse flytt ur, snart sagdt de flesta boningar: att många önskar med förblödda hjärtan och förgråtna ögon, tåras bort af sorg öfver den andra makens laster och misshandlingar: att många små barn som ännu äga både far och mor i lifvet, växa upp i osnygghet, sedeförderf, hednisk okunnighet och ogudaktighet: och att således, största deleh af de enskilda samhällena, och följaktligen det egentliga fäderneslandet, hastar till sin olycka, till sin undergång, till sin föröedring.

Allt detta hafven I säkerligen upptäckt, och om ett Svenskt hjärta klappar i Edert bröst hafven I lika säkert känt en djup sorg öfver denna verkliga rysliga erfarenhet. Förderfvet synes hafa slagit till sin största höjd, och nu hafva funnit sin vändningspunkt. Ett återgående till vishet är ovillkorligt, om ej fäderneslandet skall falla och vi med det. Tiden till detta återvändande är nu inne, och en ljusare dag har redan, Gudi lof, börjat gry för det af himlen, såsom det synes, med en särskild nåd omfattade Sverige. Gud vill icke att vi skola platt fördärfvade vara. Flera städer, ja flera landsförsamlingar, hafva redan ingått förbund till fäderneslandets upprätthållande, till återförenande af dess välstånd och lycka, och i dessa dagar, måhända just i dag, bilda sig säkerligen mer än många tusende lika ädla föreningar. I veten älskade vänner att orsaken till allt det onda jag afmålade är Brännvinet: detta gift, hvilket i sin början icke var annat än ett med varsamhet begagnat läkemedel, men som genom missbruk blifvit en nödvändighetsvara, ett vederqvickelse och muntringsmedel, ett trakteringsämne. Såsom njutningsämne användt, är det, äfven i ringaste portion, skadligt. Det är åtminstone alltid och alldeles umbärligt. Endast vanan har gifvid det sitt värde, sitt behag. Den som ännu ej vant sig dervid, finner det elakt och vämjeligt. Den som njuter den af öfver ett visst mått, försättes i ett sjukligt tillstånd, får kräkningar och flerehanda plågor, beröfvas bruket af alla yttre sinnen, och förlorar hvilket ohyggligast är, förlorar förstånd och förnuft, förlorar med ett ord, alla de själens och kroppens ädla förmögenheter som utgöra människans företråde för den öfriga naturen, hennes likhet med Gud: och hvilken synd det är, att sjelfvilligt förnedra sig ifrån den förnämsta till den sämsta af alla varelser, att sjelfvilligt förstöra det gudomliga, hvarmed den allsmäktige prudd oss, att, för en ringa, för en inbillad, en förderflig njutning, omskapa sig ifrån en ljusens till en afgrundens ande: det är jag försäkrad att I både förstår och att en stor del af Eder, Älskade Vänner,

minnens af de ord, jag så ofta både offentligen och i enskilda samkväm till Eder talat.

I dag upprepar jag dessa ord i namn af Landets Fader, som ömmar för sina barns nöd och stundande olycka, och som nu anstränger sina ädla bemödanen för att höja sitt land från dess frivilligt iråkade trældom, dryckenskapslastens nesliga trældom och förderf.

Sägen, älskade Bröder, tillhör det icke hvarje redlig Svensk, tillhör det icke oss att räcka honom våra händer till det stora, ädla, Gudi behagliga, lycksalighetbärande verkets befordran?

Wisserligen, I viljen det - det vet jag, därom är jag öfvertygad. Ibland oss finns visserligen många liderliga drinkare, Gudlöse sjelfspillningar, mördare av både egen och andras sällhet: men här finnes Gudi lof- ännu flera, ja ett mer än tiofaldigt antal af nycktre, anständige, redlige, samvetsömme och hedervärde medborgare, som både önska och arbeta på befordrandet af så väl allmänt som enskildt mål, på fädernäslandets sällhet och lycka.

Ock till Eder, gode älskade och aktningsvärde Vänner, som väl till ett stort men ej till ett vänadt af ämnets vikt påkallat antal, i dag hafver samlats, vänder jag mig nu med den förtroendefulla viktiga hemställan:

Hvad viljen I, hvad kunnen I uträtta till den förderfliga och nesliga dryckenskapslastens hämmande och afskaffande?

Jag gör Eder och Edra tänkesätt för mycken rättvisa, för att vilja lägga Eder orden i munnen. Vågen I sjelfva besvara och med mig och med hvarannan samråda, huru den viktiga frågan skall på det mest tillfredställande sätt besvaras.

Alla närvarande, försäkrade sig, med Ordföranden ega samma öfvertygelse, om fyllerilastens skamlighet och skadliga inflytande på enskildt och allmänt välstånd, och delade hans nit till detta ondas hämmande och utrotande. Efter lifliga samtal och öfverläggningar i ämnet, ansågo Sockenmännen, det goda ändamålet för närvarande bäst kunna vinnas, genom följande öfverenskommelser:

I/ Då erfarenheten visade, att de flesta brott, som

varit närmaste följd af brännvinets omåttliga bruk, såsom Sabbathens ohelgande, svordomar, trätor, slagsmål och stölder m, fl, blifvit begågne, vid eller i grannskapet af krogarna önskades enhälligt och alfvarligt, att dessa privilegierade tillhåll för lätjan, utsväfningen och lasten, dessa verkstäder för fattigdomen, oenigheten mellan makar, barn och föräldrar, dessa afgrunder, som uppslukat så många husliga sällhet, många sjä-lars frid och kroppens hälsa, måtte vid nu löpande Skatteårets slut alldeles upphöra: Och lofvade Ordföranden, att till Konungens Befallningshafvande, på församlingens vägnar, framföra denna önskan jemte ödmjuk anhållan, att på de Härbergen som för resandes bekvämlighet, komma att anses aldeles nödvändiga, all försäljning af brännvin måtte vid högt vite förbjudas, och de vid vintervägarna för fisktransportens möjlighet nödige hviloställen, under sommar-månaderna tillslutas.

Alldenstund, egaren till Betsede krog Herr Capitaine Kylenstjerna på Aspvik, för Ordföranden förklarar sig beredd att till nykterhetens befrämjande inom orten, sjelfmant uppofra de fördelar hvilka Krog-rättigheten medförer, och detta berömvärda exempel, nu efterföljdes af Arendatorn Gustaf Jansson på Östra Elfsala: då tvertemot lagens stadgande, allmän ordning och skick, krögarerörelse idkar vid Kolström, nära ingången till Pilhamns tempel, och vid Tratten, Djurhamn och Stäkets krogar, alla belägna inom 1/4 mil från närmaste kyrka, samt ändt-ligen, då ingen olycka af brist på brännvin, men många af dess tillgång förorsakas, hoppas Försam-lingen, som så ofta tillförene med glädje sett innom sig mogna de välgörande frugterna af Länstyrel-sens nitfulla vård om landets väl, benäget bifall till sin nu i ödmjukhet framställda önskan .

2/ Till det nesliga lönnkrögeriets och dess skad-liga följdens förekommande, öfverenskomma Socken-männen att, hvar och en som i gårdar och backstugor upptäckte brännvins utminuterande, suptals eller annan förbuden kvantitet, sådant genast anmäla hos Kronobetjeningen, hvilken sedan egde att till vederbörlig näpst befordra den brottslige, som af låg

egennyttja trotsande landets lagar, uppoffrade landets väl.

3/ På Ordförandens gjorda framställningar öfverlade Sockenmännen om, huru vida Ungdomen borde till en viss ålder förbjudas bruket af starka drycker: att visst mått af brännvin för dagen utdelas åt tjänstefolck och arbetare: högsta antalet af supar vid hvarje gästbudsmåltid bestämmas: samt om inskränkande af tiden för kalasens hållande inom en dag: och på grund af allas under denna öfverläggning uttalade gemensamma öfvertygelse, att samhällets välstånd befordras snarare genom Medborgarnes upplysning och goda hvilja, än genom tvång, öfverlämnade Sockenmännen, utan hotelse af viten och rättegångar, med inbördes förtroende till hvarannans välkända redlighet, och kärlek för fosterlandet, åt föräldrar, att noga vaka öfver sina barns afhållande från brännvin, tills dessa hunnit den ålder då förståndets mognad kan undervisa och varna dem för den hotande olyckan: åt husbönder, att högst sparsamt utdela bland tjenare och arbetare den skadliga drycken, och med faderlig omtanke vänja dem, vid måttlighet, goda seder och ett rätt användande af deras arbetsförtjenster.

Ock då nu mera upplysning blifvit vunnen om det till öfverflöd njutna brännvinets skadliga inflytande på hälsan, yttrades en allmän förhoppning och önskan: att den gamla fördomen, som hittills bestämdt en värds godhet efter de ifyllda och påtrugade suparnas antal, måtte försvinna, för att ibland dem utdela detta gift, och se dem sjuka återvända till deras hem: att de aflidnes quarlåtenskap oftast ringa och otillräcklig för efterlevande makas underhåll och barnens uppfostran, ej måtte förtäras i ogudaktig utsväfning vid en långvarig och kostsam begravningsfest: att bröllophögtidligheterna ej mera måtte förminska de nygiftas för bosättningen väl behöfliga tillgångar eller öka deras skulder, samt att de förmögnare måtte använda sitt öfverflöd att förädla, ej att förnedra medmenniskor.

Församlingen åtskiljdes under inbördes lyckönskningar och bön till Gud, om framgång af deras goda föresatser, att genom befordrande af nykterhet och ordning, bereda lycka innom sin lilla krets, och derigenom lätta en god Konungs faderliga omsorger för det kära Fäderneslandet.

År och dag som ovan
Daniel August Zielfeldt

På lagl. utlyst Sockenstämma uppläst
och riktigt befunnits intyga P. Nejdell
...Pettersson Brunström Carl Joh. Cederberg
Liuetenant

Oläsligt J.E.Ekström Anders Ersson
Småris Eflinge
bomärke

Carl.J. Lindahl Elfsby

Uppläst å Predikstolen d.17 juni 1832 och besvär-
anvisning meddelad.

Obs. Hos Pastors Embetet har herr Capitain
Kuylenstierna på Aspvik under den 23 juni
inlämnat en skriftlig protest emot det
löfte angående indragningen af Betsede
Krog, hvilket i föregående Protocoll
finnes infördt. Denna protest är lagd
ad acta.

Detta protokoll är kopierat på Uppsala Lands-
arkiv.

Prosten Zielfeldt var den förste som stiftade en
nykterhetsförening i Värmdö.

Hur det gick med inskränkandet av krogarna i
församlingen vet jag inte, men i ett socken-
stämmoprotokoll från 1856 är antecknat att
" Brännvin och starka drycker begagnas högst
måttligt i församlingen ".

(ad acta = till handlingarna).

Britt-Marie

GOD JUL
OCH
GOTT NYTT ÅR

JUL, JUL, STRÄLANDE JUL

Jul, jul, strålande jul!
Glans över vita skogar,
himmelens kronor med gnistrande ljus,
glimmande bågar i alla Guds hus,
psalm som är sjungen från tid till tid,
eviga längtan till ljus och frid!
Jul, jul, strålande jul!
Glans över vita skogar!

Kom, kom, signade jul!
Sänk dina vita vingar
över stridernas blod och larm,
över all suckan ur människors barm,
över de släkten, som gått till ro,
över de ungas dagande bo!
Kom, kom, signade jul,
sänk dina vita vingar!

